

**Տ. ՌՈՒԲԵՆ ԱԲԵՂԱ ԶԱՐԳԱՐՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ
ԵՐԿՐՈՐԴ ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻՆ ՄԱՏՈՒՅՎԱԾ
Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ**

(8 մայիսի 2005 թ.)

Սիրելի հավաքացյալներ,

Այսօր մենք ամենքս հավաքվել ենք սրբարար այս աղոթավայրում միասնաբար աղոթելու և հաղորդվելու, ողջունելու և փառաբանելու մեր Փրկչին և Նրա թագավորությունը՝ «Օվսաննա, օրհնյալ լինես դու, որ գալիս ես Տիրոջ անունով» (Նովի. ԺԲ 13) ավերաբառական հանգեցրեցի: Այսպես տակավին երկու հազարամյակ առաջ Հրեաստանի ժողովուրդը ողջունել էր Նրան Իր՝ Երուսաղեմ հաղթական մուտքի ժամանակ:

Այսօր մենք՝ քրիստոնյաներս, միախմբվել ենք մեր հոգևոր ու ազգային սրբավայրում ապրելու և մեր կյանքում ապրեցնելու այս անգամ արդեն Երկրորդ Ծաղկազարդի խորհուրդը, րոն, որ ներհատվել է միայն մեր ազգին ու մեր Եկեղեցուն: Քիչ առաջ ընթերցված Ավետարանը և օրվա շարականն ամբողջապես վերհանում և ներկայացնում են րոնի ողջ իմաստն ու բովանդակությունը: Եթե Առաջին Ծաղկազարդը Քրիստոսի՝ Երուսաղեմ հաղթական մուտքի իրողությունն է, ապա Երկրորդ Ծաղկազարդն արձագանքն է Վերին Երուսաղեմ՝ Երկինք Քրիստոսի հաղթական մուտքին վերաբերվող հեղինակ ազգային գողությունից ավանդության, համաձայն որի մեր հավաքի հայր Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը Խոր Վիրապի բանարկության ողջ ընթացքում վայելել է հրեշտակի այցելությունն ու ներկայությունը: Հրեշտակը ոչ միայն գոտեպնդում էր նրան, այլև բանտի սարսափելի ու խավարչարին մթնոլորտը վերածում իրական երկնքի: Պատահում է, սակայն, որ Համբարձման չորրորդ օրը հրեշտակը բացակայում է, և երբ Լուսավորիչը հաջորդ օրը հարցնում է պարճառը, հրեշտակը բացապրում է, որ ամեն րարի Քրիստոսի՝ երկինք հաղթական վերադարձը փառաբանելու համար ինն օրեր շարունակ րոնախմբություն է արվում հրեշտակների ինը դասերի կողմից, և քանի որ ինքը հրեշտակների չորրորդ դասից է, ուստի պարտավոր էր այդ օրն իր դասակիցների հետ մասնակցելու Հիսուսի՝ երկինք համբառնալու րոնակապարտությանը:

Եվ Քրիստոսի հաղթական մուտքը Երուսաղեմ, և՛ հաղթական վերադարձը երկինք լավագույնս վկայում են այն ճշմարտությունը, որ Քրիստոս Տերն է թե՛ երկրի և թե՛ երկնքի, թե՛ երկրավորների և թե՛ երկնավորների, որ Նրա թագավորությունը րարածվում է բովանդակ րինեզերքում, որ Նրա արարչագործությունը միասնական ամբողջություն է՝ աստվածային խնամքի ու շնորհի ներքո:

Այս գեղեցիկ ավանդությունը վավերացումն է մեր ժողովրդի հոգեկան այն խորն ապրումների ու համոզման, որ ինքն իր պարմության ծանրագույն և խաղաղ ողջ ընթացքին երբեք միայնակ չի եղել: Լուսավորչի կյանքը մանրակերպն է մեր ժողովրդի կյանքի: Մարդկային մրաժողության մեջ ոչ ոք այնքան անհուսալի պայմաններում չի գրնվել, որքան Լուսավորիչը Խոր Վիրապի՝ օձերով ու կարիճներով լի բանարագքում, ոչ ոք այնքան րխրամած ու լքված չի եղել, որքան Լուսավորիչը Խոր Վիրապի մենության ու մթության մեջ: Ոչ մի ժողո-

վորդ իր պարմական փորձառության մեջ այնպիսի օրհասական պահեր չի ապրել, ինչպիսին մեր ժողովուրդն իր պարմության գրեթե բոլոր ժամանակներում շրջապարված խայթելու և մահացու հարված հասցնելու թշնամությամբ: Ոչ մի ժողովուրդ այնքան մռայլ ու դժոխակ ապրումներ ու փառապանքներ չի զգացել, որքան մեր ժողովուրդն անօգնական միայնության մեջ: Սակայն, փառք Աստծո, խորվիրապան մթամած գութը հանկարծ ողողվում է լույսերով, և մեր հավաքի հայրն զգում է, որ միայնակ չէ, որ աստվածային ներկայությունը սրբապանդում և հուսադրում է իրեն:

Որքան ուսանելի է այս սբանչելի ավանդությունն ու խորհուրդը մեզ՝ 21-րդ դարի ապրողներին համար, որ հաճախադեպ անելանելի կացության մեջ ենք հայտնվում: Որքան թելադրական է այն հարկապես այժմ, երբ միայնությունը, մենակ լինելու զգացումը ժամանակակից մարդու գլխավոր եփվանդությունն է դարձել: Մեր իսկ կամքով Աստծուն բացակա ենք դարձնում մեր կյանքից, մեր շուրջը գոյացնում ենք դատարկություն և ընթանում ենք ոչնչացմանի ու անէացմանի ուղիով: Շեղանքը բացողը է՝ անձնասպանություններ, այլասերվածություն, թմբիր ու անարարություն մարդկային ճակարագրերի նկարմամբ, բարոյական ու ֆիզիկական մահեր: Հավաքը և այդ հավաքից բխող աստվածային անբացափակ ներկայությունն է միայն միջոցը դժվարությունները հաղթահարելու և կյանքի գործյան հանգույցները լուծելու: Հիսուս ինքն է հավաստում. «Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, եթե հավաք ունենաք և չերկմրեք», լեռներ պեղավոխելու չափ անկարելի համարվող գործերը ձեզ համար կարելի կդառնան (տես Մատթ. ԻԱ 21):

Հավաքը, իրական ու հավիտենական Աստծո հավաքը, հրեշտակների, անդենական աշխարհի գոյության հավաքը միմիայն կարող են փրկել մարդուն իր միայնությունից, ինչպես որ փրկեց Լուսավորչին Խոր Վիրապի առանձնության մեջ: Եթե Լուսավորիչն իր հավաքով վիրապի բանքը վերածեց լուսավոր մի վայրի, ապա մենք մեր լուսավոր շրջապարք, մեր լուսավոր միջավայրը շարք հաճախ վերածում ենք բանտի՝ կրքելով մեզ աստվածային հաղորդակցությունից:

Շեղանալու, սիրելի՛ հավաքացյալներ, այս պոնի առանցքային խորհուրդը՝ խարսխված քրիստոնեական ճշմարտության և այդ ճշմարտությունը կենսավորած Լուսավորչի կյանքի վրա՝ հավաքն է, հավաքը մեր Արարչի ու մեր Փրկչի հանդեպ, հավաքը, առանց որի չենք կարող ամբողջացնել մեր մարդկային կյանքը, մեր մարդկային կոչումն ու առաքելությունը: Հավաքն է միակ ճանապարհը մեր և Աստծո, արարածների և Արարչի հաղորդակցության: Հավաքը, առանց որի կունենանք սոսկ ֆիզիկական գոյություն, որպիսին կենդանական ու բուսական կյանքն է: Իսկ հոգին, իսկ մեր Աստծո պարկեր լինելը: «Հոգին է կենդանարար» (Ղով. Զ 64),- հաստատում է Հիսուս, հոգու կենդանի լինելու և կենդանացնելու աղբյուրն Աստված է, ճանապարհը՝ հավաքով Աստծո հետ հաղորդակցվելը: Այլապես ոչնչով չենք տարբերվի այն ծառից, որը չորանում է ջրի ու օրգանական աղերի բացակայությունից:

Սիրելիներ, իրապես սա չէ մեր կոչումը: Աստված մեզ արարել է մարմնով և հոգով, մարմնական ու հոգևոր կարողություններով: Մենք պարզապես իրավունք չունենք մեր կյանքը միայն մարմնական, ֆիզիկական ու նյութական միակողմանիությամբ ապրելու, այլապես լիարժեք մարդ չենք կարող համարվել: Պարահական չէ, որ մեր աղոթքներից մե-

կում մարդ չի համարվում նա, ով չի հավատում Հորը, Որդուն և Ս. Հոգուն: Պապահական չէ, որ միությունավոր կերպով իր հավաքը խեղդող մեկը երբ մոտենում է եկեղեցական հայրերից մեկին՝ ասելով. «Յույց Կուր ինձ քո Աստծուն», վերջինս պապասխանում է. «Յույց Կուր ինձ քո մարդկությունը, և ես ցույց կդամ քեզ իմ Աստծուն»:

Ինչպես որ կույր աչքերով չենք տեսնի արեգակի լույսը, այնպես էլ հոգու բթացած զգացողությամբ չենք զգա աստվածային ներկայությունը: Ինչպես որ փշրած հայելու մեջ չենք տեսնի մեր պարկերը, այնպես էլ մեղքերով շաղախված հոգով չենք տեսնի աստվածային լույսը: Աստվածային ներկայությունը պալատներ ու դղյակներ, մարդկային փառք ու ազդեցություն չի ճանաչում: Աստվածային ներկայությունը փարածվում է այնտեղ, որտեղ առկա է հավաք ու սեր, մաքրություն ու սրբություն: Օրինակ՝ մանուկ Քրիստոսի անշուք մտորն է, օրինակը՝ Լուսավորչի սարսափազդու բանտագորն է:

Հուսկ, սիրելի հավաքացյալներ, Երկրորդ Ծաղկագարդի այս փունջը հրաշալի առիթ է մեզ համար՝ վերանորոգելու մեր ուխտը մեր Արարչի հետ, ամրապնդելու մեր հավատը և, վերջապես, վերահաստատելու մեր մարդ, Աստծո զավակ լինելու բարձր կոչումն ու առաքելությունը:

Ինձ համար անձնապես այս օրը Տիրոջ հետ ուխտս վերանորոգելու կրկնակի առիթ է: Այսօր իմ անդրանիկ Պապարագն եմ մատուցում սուրբ և սրբաբար այս փաճարում: Մեր որդիական անկեղծ խոնարհությունն ու ջերմագին նվիրումն ենք հայտնում մեր սիրեցյալ Հայրապետին, որ հայրական օրհնությամբ ու հայրապետական փնտրիությամբ մեզ ձեռնադրության ու օծման շնորհին արժանացրեց: Նվիրական այս սրբավայրից աղոթում ենք Հայոց Հայրապետի կենաց արևշարության համար և բարեմաղթում, որ Տերը զորավոր պահի Հայոց Հովհաննիսի ծաղկյալ գավազանը:

Երախտագիտությունս հոգևոր ծնողիս՝ Ս. Միքայել եպիսկոպոս Աջապահյանին: Աղոթքս է, որ Տերը Սրբազան Հորն անսասան պահի և աստվածային շնորհները բազմացնի՝ նորաւոր ձեռնադրություններով ծավալելու:

Սիրելի հավաքացյալներ, այսօր նաև հիշատակության օրն է մեր երախտաշատ Հայրապետներից Գևորգ Ե Վշրալի Կաթողիկոսի մահվան 75-րդ տարելիցի: Իրոք բնութագրական է նրան Կրկն «Վշրալի Հայրապետ» բնորոշումը, քանի որ ապրեց ու իր ժողովրդին հովվեց այնպիսի դժոխակ ժամանակներում, երբ մեր ժողովրդի գլխին դամոկլյան սրի պես կախված էր հայրենի երկրում լինել-չլինելու օրհասական խնդիրը: Առաջին Աշխարհամարտ, Հայոց Մեծ եղեռն, հայրենիքում գաղթականության սովոր բազմություն՝ սովի ու հիվանդությունների ճիրաններում, Մարդարապարի և Բաշ-Ապարանի հերոսամարտեր, Հայաստանի Առաջին Հանրապետություն՝ սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական, մշակութային ծանրագույն իրողությամբ, բոլշևիկյան հասարակարգ՝ աստվածամերժության ու հավատազրկության նկարագրով: Եվ այս ամենի համապարկերում Հայոց Հայրապետ, որ տրեմեց, պայքարեց՝ մեկ վայրկյան իսկ չլքելով իր ժողովրդին: Ի Տեր հանգցեց 1930 թ. այս օրը՝ սրբում անթելած իր ժողովրդի փառապանքները և նրա վերհառնումի հույսը: Բյուր խունկ և օրհնություն Վշրալի Հայրապետի հիշատակին: Այլևս վերածնված է ժողովուրդը, վերականգնված՝ հայրենի երկիրը, պայծառացյալ՝ Առաքելական Եկեղեցի:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի. ամէն»: